

Balua kwa Vaebulania Ulongolelu

Chitabu cha Vaebulania ndi balua yeyikangamalisa vandu mitima yeyilangisa kuvya Yesu Cheatimalisi Mayandiku ndalindali ga ulota wa Lilaganu la Kadeni. Balua ya Vaebulania yiyandikwi ngati malovi ga makokosu.

Kavili mugati ya balua ya Vaebulania kuvi na mistali neju ya 60 muchitabu ichi. Pauli ajovili kuhuma mu lilaganu la kadeni yeyilangisa hotohoto kuvya Yesu cheatimalisi ulota woha na lihengu laki la kuvya Mteta Mkulu.

Kangi ndava yeniyoyi, chitabu chenichi chaganikiwi kuvakanagamalisa mitima Vakilisitu vevavi Vayawudi. Balua ya Vaebulania yilangisa kuvya Yesu cheatimlisi Malagizu muni Vamteta va Chapanga vakotoka kuvya kavili na njila ya kuvika luteta. Yesu avi luteta lwelawusili kumbudila Chapanga kwoha, kutumbula lukumbi peafwili pamsalaba na hati magono goha gangali mwishu.

Mewa Vakilisitu vevitama mu magono gitu ga lelu mewawa vihotola kukangamaliswa mitima na balua yeniyoyi ya Vaebulania muni vayendelayi kumsadika Yesu Kilisitu ndava muni ndi ngamwene mweakutihotosa tete timuhuvalila Chapanga (musula ya 12:2).

Mewawa kawaka mundu mweamanyili yani neju muuchakaka ndi mweayandiki balua iyi kwa Vaebulania, nambu vasomi wa mambu ga

chibibilia vajovili kuvya ndi mmoja pagati ya vadatu hava, yani Mtumi Pauli, Luka amala Balinaba.

Talehe ya kuyandikwa balua yeniyi mewa yimanyikana lepi, nambu vamahele va vandu vevakumsadika Kilisitu visadika kuvya kwakona mwaka 70 Yesu Kilisitu peavelekiwi. Nambu myandika wa balua yeniyi ilongelela muji wa Yelusalemu ngati kuvya wavili wakona kugwisiwa.

Hinu balua kwa Vaebulania yayandikwi pamuji wa ku Loma (musula ya 13:24). Na yihotoleka kuvya yatindiswi muni yisomwayi mu msambi wa vandu vevakumsadika Kilisitu ndalindali.

Gegavi

Muyandika akumlangisa Yesu Kilisitu kuvya ndi mkulu neju kuliku vamlota va Chapanga na vamitumu va kunani kwa Chapanga (musula ya 1:1-4:13).

Kangi iyendelela kulangisa kuvya Yesu ndi mkulu neju kuliku vamteta va Chapanga vevihenga lihengu mugati ya Nyumba ya Chapanga ya ku Yelusalemu (musula za 4:14-7:28). Mewa ilangisa kuvya lihengu la Yesu ndi yabwina neju kuliku Malagizu ga Chapanga yeampelili Musa (musula za 8:1-10:31).

Peamali kudandaula kuvya Yesu ndi neju na mkulu munamuna zoha, hinu muyandika iyendelela kujova malagizu gegiganikiwa kuhengewa lihengu ndava ya kutama (musula za 10:32-13:17).

Pamwishu muyandika imalakisila mukuyandika balua yaki kwa kujova kangamalisa na jambusa (musula ya 13:18-25).

Lilovi la Chapanga kwa njila ya Mwana waki

¹ Penapo kadeni Chapanga ajovili na vagogo vitu pamahale munjila ya vamlota va Chapanga na kwa namuna ndalindali. ² Nambu magono aga ga mwishu, ajovili na tete munjila ya Mwana waki. Chapanga ndi mweapelili vindu vyoha kuvya vyaki, mewa ndi yuyoyo mweawumbili mulima woha. ³ Mwene ndi atilangasili ukulu wa Chapanga, na luhumu chakaka lwa Chapanga. Mwene ikamulila mulima kwa lilovi laki lelivi na makakala. Peamali lihengu la kuvakita vandu vahuma mukubumdila Chapanga kwavi, atamili kunani kwa Chapanga muchiwoko cha kulyelela wa Chapanga Mkulu.

Ukulu wa Mwana wa Chapanga

⁴ Mwana ndi mkulu neju kuliku vamitumu va kunani kwa Chapanga, ndava muni apewili liina likulu na Chapanga kuliku mahina gavi. ⁵ Ndava muni Chapanga amjovili lepi katu hati mmonga wa vamitumu vaki va kunani, “Veve ndi Mwana vangu, nene lelu nivii Dadi waku.” Mewa ajovili lepi mtumu yeyoha, “Nene yati nivya Dadi waki, namwene yati ivya Mwana vangu.” ⁶ Nambu Chapanga peamtumili Mwana waki, mvelekewa wa kutumbula pamulima ajovili,

“Vamitumu voha va Chapanga na vamgundamila.”

⁷ Nambu Mayandiku Gamsopi yiyandikwi kuvya mundu ijova malovi kuvavala vamitumu va kunani kwa Chapanga,

“Chapanga avahengili vamitumu vaki kuvya mpungu,
na vanalihengu vaki ndimi za motu.”

⁸ Nambu kumvala Mwana, Chapanga ajovili,
“Unkosi waku veve mewawa ndi mweuvili Chapanga yati wilongosa magono na magono goha gangali mwishu!

Veve wilongosa vandu vaku kwa njila ya kumganisa Chapanga.

⁹ Veve wigana mambu gegavi gabwina palongolo ya Chapanga na kugayomela gahakau.

Ndi muni Chapanga, Chapanga waku akuhagwili na kukusopa mahuta ga luheku,
na kukupela utopesa uvaha kuliku vayaku voha.”

¹⁰ Mewawa Chapanga ajovili,

“Veve Bambu penapo pakutumbula wawumbili mulima woha,
kwa mawoko gaku wawumbili kunani kwa Chapanga.

¹¹ Zenizo yati zimalika, nambu veve yati usigalila magono goha,

zoha yati zilala ngati nyula.

¹² Yati ukuzihinyana ngati likoti,
na zene yati zing'anamuswa ngati nyula.
Nambu veve ndi yulayula magono goha,
na wumi waku wivya lepi na mwishu.”

¹³ Chapanga katu, amjovili lepi mtumu wa kunani yeyoha,

“Tamaa ulongosa na nene, mbaka nivavika makoko vaku pahi ngati chigoda cha kuvikila magendelu?”

¹⁴ Wu, vamitumu va kunani kwa Chapanga ndi vayani? Hinu vene ndi mpungu weukumuhengela Chapanga na vevitumwa nayu ndava ya kuvatangatila vandu vevipokela usangula.

2

Usangula ukulu

¹ Ndava yeniyoyikutigana neju kugakamula neju uchakaka wetiuyuwini, muni tikotoka kuyaga. ² Ujumbi wula wewajoviwi na vamitumu va kunani kwa Chapanga walolikini kuvya chakaka, hati mundu yeyoha mweaulandili lepi amala kuyidakila abuniwi ngati cheyaganikiwi.

³ Tete tihotola wuli kulama ngati tikuusadika lepi usangula mkulu ngati uwu? Hoti Bambu ajovili usangula uwu, kangivala vevauyuwini chakaka.

⁴ Mewawa Chapanga alangisi kuvya chakaka kwa kukita ulangisu ndalindali ya makangaso na gachinamtiti mu njila ya Mpungu Msopi kwa kuvapela vandu hipanji ngati cheaganili mwene.

Yesu ndi mweatilongwisi mu usangula

⁵ Chapanga avavikili lepi vamitumu kulongosa mulima weubwela, ndi mulima wula wetikuu-longelela malovi gaki. ⁶ Nambu mu Mayandiku Gamsopi pandu pangi gijova kuvya,

“Wu, mundu ndi yani hati umuhololelayi?”

Wu, Mwana wa mundu ndi yani hati umyangalila?

⁷ Umhengili kuvya mdebe pahi ya vamitumu va kunani kwa Chapanga, umuwaliki njingwa na ukulu na utopesa.

⁸ Na veve uvikili vindu vyoha pahi ya magendelu gaki”

Yijovekana kuvya Chapanga amukitili kuvya chilongosi panani ya vindu vyoha ndi changali kuleka hati chindu chimonga. Pamonga hinu naha tilola lepi kuvya apewili uhotola panani ya vindu vyoha. ⁹ Nambu tikumlola Yesu mweavikiwi palukumbi kuvya pandu padebe kuliku vamitumu va kunani kwa Chapanga, muni kwa ubwina wa Chapanga afwayi ndava ya vandu voha. Na hinu tikumlola awalikwi njwina ya ukulu na utopesa kwa lifwa leang'aikili. ¹⁰ Ndava ya kuvaleta vana vamahele mu ukulu waki, yamganisi Chapanga mweiwumba na kuyunga vindu vyoha amkamilisa Yesu Kilisitu mu njila ya mang'ahiso. Ndava Yesu ndi chilongosi mkulu wa usangula.

¹¹ Mwene avanyambisa vandu vevakumbudila Chapanga, mwene na vala vevinyambiswa, voha vivya na Dadi mmonga. Ndava yeniyu Yesu ikola lepi soni kuvakemela vandu avo valongo vaki.

¹² Chejova kwa Chapanga, “Veve Chapanga yati nikulikokosa liina laku kwa valongo vangu, yati nikuyimbila lunyimbu lwa kukulumba pagati ya mngonganu wavi.”

¹³ Mewawa ijova, “Yati nikumvikila huvalila Chapanga.” Na kangi ijova, “Nene nivii penapa

pamonga na vana veanipeli Chapanga vavyai vana vangu.”

¹⁴ Hinu, ndava muni vana avo ndi vandu vevavi na higa na ngasi, mewawa Yesu abwelili muni avyai ngati vene akahanganila muumundu wavi. Akitili chenicho muni mu njila ya lifwa, amhotola Setani mweavili na makakala ndava ya lifwa, ¹⁵ na mewa muni avalekekesa vala vevavi vavanda muwumi wavi woaha, ndava ya kuyogopa lifwa. ¹⁶ Muni chakaka kuvya mwene abwelili lepi ndava ya kuvatangatila vamitumu va kunani kwa Chapanga, nambu kuvatangatila chiveleku cha Ibulahimu. ¹⁷ Ndi muni yamganili abwela avyai ngati vandu vangi chevavili mukila chindu, muni avyai Mteta Mkulu wavi mweavi msadikika na lipyana mukumhenga Chapanga, muni kumbudila Chapanga kwa vandu kulekekeswai. ¹⁸ Ndava mwene anga'aiswi pala pealingiwa, ahotola kuvatangatila vala vevilingiwa.

3

Yesu ndi Mkulu kuliku Musa

¹ Ndava yeniyoy, valongo vangu, vandu vemkemiwi na Chapanga, mhololela Yesu mweatumwili na Chapanga avyayi Mteta Mkulu wa sadika yetijova tikuyisadika kwa milomo yitu. ² Mwene avili msadikika kwa Chapanga mweamhagwili kuhenga lihengu laki ngati Musa chevavili msadikika mu kuvahengela vandu voha Chapanga, vevakemiwi nyumba ya Chapanga. ³ Nambu Yesu iganikiwa utopesa neju kuliku Musa ngati mjengaji wa nyumba cheipata

utopesa neju kuliku nyumba yene. ⁴ Nyumba yeyoha yijengwa na mundu nunuyu, nambu Chapanga ndi mjengaji wa vindu vyoha. ⁵ Musa avili muhengaji msadikika kwa vandu voha va Chapanga, vevakemiwi nyumba ya Chapanga. Ajevili kugavala mambu, Chapanga geakugajova kulongolo. ⁶ Nambu Kilisitu avili msadikika ngati Mwana munyumba ya Chapanga. Tete ndi nyumba ya Chapanga ngati tiyendelelela kuvya vakekesi na kumekela chila chetihualila.

Kupumulila kwa vandu va Chapanga

⁷ Ndava muni, ngati cheijova Mpungu Msopi mu Mayandiku Gamsopi,

“Lelu mukayuwana lwami lwa Chapanga,

⁸ mkoto kukita mitima yinu yinonopa, ngati vagogo vinu pevanibelili kuniyidakila, lukumbi lula pevanilingili kulugangatu.

⁹ Kwenuko vagogo vinu vanilingili na kunilingulila, pamonga valolili matendu gangu pa miyaka alobaini!

¹⁰ Ndava yeniyochiyo nachiyomili chiveleku chenicho najovili,

‘Vandu ava vibuda mumitima yavi magono goha, vilanda lepi njila zangu.’

¹¹ Hinu, nilapa kwa ligoga langu kuvya, ‘Viyingila lepi katu pandu pa kupumulila.’ ”

¹² Hinu valongo vangu, mjiyangalila mumitima yinu akotoka kuvya mundu pagati yinu mweavi na mtima uhakau wngasadika, weukujibagula na Chapanga mweavi mumi. ¹³ Nambu mkangamalianayi mtima, lelikemelewa “Lelu”

Yeyisomwa mu Mayandiku kila ligono, muni akotoka kuvya hati mmonga pagati yinu mweavi na mtima unonopo kwa kukongiwa na kuvya mndindani. ¹⁴ Ndava muni tete tiwungana na Kilisitu, yikavya tikamulana na huvalila ya chakaka yetavili nayu kuhumila kutumbula mbaka mwishu.

¹⁵ Ngati Mayandiku Gamsopi chegijova,
 “Ngati mwiyuwana lwami lwa Chapanga lelu,
 Mitima yinu yikoto kunonopa, ngati chevakitili
 vagogo vinu
 pavabelili kumyidakila Chapanga.”

¹⁶ Hinu, vandu voki vevayuwini lwami lwa Chapanga na kubela kumyidakila? Wu, lepi vala voha vevalongwisi na Musa kuhuma mulima wa ku Misili? ¹⁷ Chapanga avayomili vayani mumiyaka alobaini? Avayomili vandu vala vevambudili Chapanga? Na mituhi yavi yandan-dasiki kulugangatu. ¹⁸ Kangi Chapanga pealapili avajovili vayani kuvya, “Katu yati viyingila lepi pamulima wangu na kupumulila,” Avajovayi vandu vevabelili kumyidakila? ¹⁹ Hinu, tilola kuvya vahotwili lepi kuyingili kwenuko, ndava ya kubela kusamdika Chapanga.

4

¹ Hinu, ndava Chapanga atipeli lilagizi ya kupokela pumulilo na tijiyangalila muni hati mmonga winu, angahotola kupata pumulilo lenilo. ² Ndava muni tete mewawa tikokosiwi Lilovi la Bwina ngati chevakokosiliwi vandu va kadeni, vayuwini lilovi nambu yavatangatili lepi chindu, muni vala vevayuwini vaupokili lepi

kwa sadika. ³ Nambu, tete vetisadika tipata pumulilo lenilo lealagizi Chapanga. Ngati cheajovili,

“Penalapili mu ligoga langu,

‘Kuvya katu yati viyingila lepi pandu pangu pa pumulilo.’ ”

Chapanga ajovili ago pamonga lihengu yaki amali kuyimala kutumbula peawumbili mulima.

⁴ Muni Mayandiku Gamsopi gijova pandu nunuyu ndava ya ligono la saba, “Chapanga apumulili ligono la saba, alekili mahengu gaki goha.” ⁵ Kangi lijambu lenili lijoviwi mewa,

“Viyingila lepi katu pamulima wenikuvapela vapumulila.” ⁶ Vandu vala vevayuwini hoti Lilovi la Bwina vapokili lepi pumulilo lenilo,

ndava vabeli kuyidakila, nambu leajovili Chapanga lakona livili kwa vangi kupumulila.

⁷ Nambu Chapanga avikili ligono lingi lelikemelewa “Lelu,” Akajova miyaka yamahele mwanakandahi mu njila ya Daudi malovi gegamali kuluwuliwa,

“Ngati myuwana lwami lwa Chapanga lelu, mkoto kukita mitima yinu yinonopa.”

⁸ Ngati Yoshua avapelili vandu avo pumulilo lenilo, Chapanga ngaajovili lepi ndava ya ligono lingi. ⁹ Ndava yeniyoy, kupumulila kwa vandu va Chapanga kwakona kuvili, ngati Chapanga cheapumulili ligono la saba.

¹⁰ Muni, kila mweiyingila pandu pa pumulilo leajovili Chapanga yati ipumulila kuhuma mulihengu laki ngati mewa Chapanga cheapumulili kuhuma mulihengu laki. ¹¹ Hinu, tikangamalayi kupokela

pumulila lenilo, muni akotoka kuvya mundu pagati yitu mweibela kuyidakila ngati chavahengili vene.

¹² Lilovi la Chapanga ndi mumi na lina makakala. Na litema kuliku upanga wowoha wewitema pandi zoha. Kangi liholota mbaka pevikonganika mtima na mpungu, na mewawa litema mbaka muvinjukulundu na mahuta ga majege pevikonganika, kangi liyuyuka kuhamula mnogo na maholo ga mitima ya vandu. ¹³ Kawaka chiwumbi chochoha chechifiyiki palongolo ya Chapanga, kila chindu chigubukuliwi njwe palongolo ya mihu gaki, mwene ndi mweihamula kila chindu chetihenga.

Yesu ndi Mteta Mkulu

¹⁴ Hinu, tiyikamula bwina sadika yetiwungama. Muni tivii na Mteta Mkulu mweiyingili mbaka kunani kwa Chapanga, Yesu Mwana wa Chapanga. ¹⁵ Ndava muni tivii na Mteta Mkulu wa Chapanga mweakutihengela lipyana, ndava ungolongondi witu, mwene alingiwi ngati tete mukila namuna nambu ambudili lepi Chapanga. ¹⁶ Hinu, na tichihegelela chigoda cha ulongosi cha Chapanga pepavi na ubwina, changali wogohi mweavi na ubwina, tipokela lipyana na mota wa kututangatila lukumbi lwa mang'ahiso.

5

¹ Kila Mteta Mkulu wa Chapanga ihaguliwa pagati ya vandu ipewa lihengu la kukita mambu ga Chapanga pahali pa vandu, kuwusa luteta lwa kuhinjwa hinyama na luteta lungi. ² Muni

mwene ndi mngolongondi namuna ndalindali, ihotola kuvahengela lipyana vala vangammanya na vevihotola na kukongiwa. ³ Ndava yeniyo iganikiwa kuwusa luteta lwa kuhinja hinyama, lepi ndava ya vandu ndu, nambu mewa ndava ya mwene kumbudila Chapanga. ⁴ Kawaka mundu mweakujipela mwene utopesa wa kuvya Mteta Mkulu. Nambu Chapanga akumhagula kuvya Mteta Mkulu ngati Aloni cheahaguliwi.

⁵ Mewawa Kilisitu, nakujipela mwene utopesa wa kuvya Mteta Mkulu, pahali paki Chapanga amhagwili na kujova,

“Veve ndi Mwana vangu,
nene lelu nivii Dadi waku.”

⁶ Mewawa ajovili, pandu pangi mu Mayandiku Gamsopi,

“Veve ndi Mteta wa magono goha gangali mwishu,
ngati chevili uteta wa Melikisedeki.”

⁷ Yesu petamili pamulima, amyupili Chapanga kwa luyupu na maganu na kuvemba kwa maholi, mweihotola kumsangula kuhuma mu lifwa. Chapanga amuyuwanili, ndava avi kuyidakila kwaki na ungolongondi. ⁸ Nambu, pamonga avi Mwana wa Chapanga, amanyili kumyidakila Chapanga kwa mang'ahiso gegamkolili. ⁹ Peamali kuvya mkamilifu mukila njila, avi utumbula wa usangula wa magono goha gangali mwishu kwa vandu voha vevakumyidakila, ¹⁰ kangi Chapanga amuhagwili kuvya Mteta Mkulu kwa luhumu lwa Melikisedeki.

Jiyangalila kuyileka sadika

¹¹ Tivii na gamahela ga kujova ndava ya lijambu ili, nambu yinonopa kuvadandaulila, ndava nyenye mwiuyuka lepi kumanya. ¹² Chakaka lukumbi ulu, mwiganikiwa kuvya vawula, muni lukumbi lutali lupitili, nambu mwakona mwigana mundu yungi avawula mawuliwu ga kutumbula ga ujumbi wa Chapanga. Pahali pa kulya chakulya chiyumu, nyenye mwinyong'a mavele ngati vana vang'anya! ¹³ Ndava mundu yeyoha mweigana kunyong'a mavele akona mwana mng'anya, ihotola lepi kumanya mawuliwu ga kunganisa Chapanga. ¹⁴ Nambu chakulya chiyumu ndi ndava ya vandu vevakangili, ndava vajiwlili vene kuyendelela kuhenga ago, vahotola kulola ulekanganu pagati ya gabwina na gahakau.

6

¹ Hinu, tigaleka pamuhana mawuliwu ga kutumbula kumvala Kilisitu, tihegelela kulongolo mu mawuliwu gegakangili, na lepi kuyendelela kuvika mkingisa ndava kulekana na matendu gangali mana, na kuuvala kumsadika Chapanga, ² mawuliwu kuuvala ubatizu na mawuliwu ga kuvikiwa mawoko na mawuliwu ga kuyuka na kuhamuliwa magono goha gangali mwishu. ³ Na ago yati tihenga Chapanga akaganayi.

⁴ Ndava muni yinonopa kuvakita vandu vamuwuyila Chapanga kavili, vandu vala vevavi mu lumuli vamali kupokela chipanji cha kunani kwa Chapanga, vamali kumpokela Mpungu Msopi ngati vandu vangi, ⁵ na kumyanga ubwina wa lilovi la Chapanga, na makakala ga

mulima weubwela, ⁶ kangi vakuyileka sadika yavi, nakuhotoleka kuvakita venavo vamuwuyila Chapanga kangi. Venavo vakumvamba pamsalaba kavili Mwana wa Chapanga na kumpela soni pavandu.

⁷ Ndimu yipokela fula yeyitonya pamahela, na yiwusa mabenu, gegakumpela chiyonjokesu mli-maji, mgunda wenuwo umotisiwi na Chapanga.

⁸ Nambu mgunda weumelesa minga na matutu, wangali lihengu, papipi Chapanga kupewa likoto na Chapanga kangi kutinyiswa pa motu.

⁹ Vankozu vitu, pamonga tijova chenichi, timanyi chakaka kuvya muvi na mambu gabwina neju, gegihuma mu usangula winu.

¹⁰ Ndava muni Chapanga ibuda lepi kuhamula lihengu linu na uganu wemlangisi ndava yaki namuna chamuvatangatili na chemwiyendelela kuvatangatila vandu vaki. ¹¹ Mnogo witu ndi kuvya kila mmonga winu alangisa ukangamala wulawula mbaka pa mwishu, muni mambu gala gemuhuvalila gahotola kutimila. ¹² Tiganili lepi mva vakata, nambu muvayigila vala vevisadika na kusindimala muni mpokela gala geajovili Chapanga.

Lilagizu la Chapanga ndi la Chakaka

¹³ Chapanga pealagini na Ibulahimu, muni kwavi lepi mkulu kuliku Chapanga alapili kwa kuhengela liina laki mwene, ¹⁴ Chapanga amalagili Ibulahimu, “Chakaka yati nikukumotisa na kukupela vana ngoo.” ¹⁵ Ibulahimu alindili kwa usindimala kangi apokili chila chealagini Chapanga. ¹⁶ Vandu pevilapa, vilapa kwa liina

la mweavi mkulu kuliku vene na chilapu chilangisa kuvya chechijoviwi ndi chakaka, chilapu chitepulanisa ndindani yoha. ¹⁷ Ndava Chapanga aganili kuvalangisa hotohoto vala vevipokela lilagizu laki kwa kulapa, mu kukita chenicho alangisi vala veavikini nawu lilagizu kuvya katu ing'anamusa lepi cheigana. ¹⁸ Hinu, kuvi na vindu vivili, lilagizu na chilapu, vihotola lepi kung'anamuka mu vindu vyenivyo vivili Chapanga ihotola lepi kujova udese. Hinu tete vetijumbalili kwaki, tikangamaliswa mtima kukamulila neju huvalila lelivikiwi palongolo yitu. ¹⁹ Huvalila yeniyi ngati nanga muwumi witu. Huvalila yeniyi yiyimili na yivi makakala, liholota pagati ya lipazia, mbaka pandu Pampopi neju, Munyumba ya Chapanga yeyivili kunani kwa Chapanga, ²⁰ Yesu mwene alongolili kuyingila mwenumo ndava yitu, na avi Mteta Mkulu magono goha gangali mwishu, kwa kulanda uteta wa Melikisedeki.

7

Mteta Melikisedeki

¹ Melikisedeki mwenuyo avi nkosi wa Salemu, na Mteta mkulu wa Chapanga mweavi kunani neju. Ibulahimu peawuyayi kuhuma ku ngondo kweavakomili vankosi, Melikisedeki akonganiki nayu, namwene Melikisedeki ammotisi, ² na Ibulahimu ampelili lilundu la kumi pa vindu vyoha vyeanyagili kungondo. Mana ya liina Meilikisedeki, "Nkosi mbwina palongolo Chapanga," Muni avi Nkosi wa Salemu liina laki mewa mana yaki "Nkosi wa uteke." ³ Avi lepi na

dadi amala mau mewa avi lepi na lukolo, kawaka mundu mweimanya avelekiwi ndali amala afwili ndali. Iwanangana na Mwana wa Chapanga, na iyendelela kuvya Mteta Mkulu magono goha gangali mwishu.

⁴ Hinu, mhololela mundu uyu cheavili mkulu. Hati Gogo witu Ibulahimu ampelili lilundu la kumi pa vindu vyoha vyeanyagili ku ngondo.

⁵ Kulandana na Mihilu ya Chapanga, yikuva-hamula vachiveleku va Lawi ndi vamteta vakulu va Chapanga, viganikiwa kupokela lilundu limonga pagati ya kumi kuhuma kwa valongo vavi vandu va Isilaeli, pamonga vene valongo vavi ndi vachiveleku va Ibulahimu.

⁶ Nambu Melikisedeki mwenyu avi lepi wa Chiveleku cha Lawi, nambu apokili lilundu la kumi kuhuma kwa Ibulahimu, kavili ammotisi mwene mweapewili lilagizu na Chapanga. ⁷ Na timanyili bwina kuvya mkulu ndi mweakummo-tisa mdebe. ⁸ Kangi mu lijambu lenili vakulu va kuteta va Chapanga vevipokela lilundu la kumi, ndi vandu vevifwa, nambu Melikisedeki mweapokili lilundu la kumi yijoveka kuvya ifwa lepi.

⁹ Kangi, tihotola kujova kuvya, Ibulahimu peawusili lilundu la kumi, mewawa Lawi pamonga vachiveleku vaki ndi vevipokela lilundu la kumi mewa Lawi awusili lilundu la kumi ndava muni avi chiveleku cha Ibulahimu. ¹⁰ Ndava Melikisedeki peakonganiki na Ibulahimu, Lawi avi akona kuvelekewa, avi akona muhiga ya dadi waki.

¹¹ Vandu va Isilaeli vapewili malagizu mumkingisa wa uteta wa Valawi. Ngati

lihengu la uteta lavi kamilifu, ngayiganikiwi lepi kuhumila mteta yungi wa Chapanga mweiwangana na Melikisedeki, na lepi Aloni. ¹² Ndava muni uteta wa Chapanga wakang'anamuka, malagizu na gene mewawa ging'anamuka. ¹³ Na Bambu witu ndi mambu goha getijova ndava yaki, avi wa likabila lingi na kawaka hati mmonga wa likabila laki mweahengili pa lusanja lwa luteta ngati mteta Chapanga. ¹⁴ Timanyili hotohoto kuvya Bambu witu ihuma mu likabila la Yuda, Musa aliluwili lepi peajovili kuuvala lukolo lwenulo mu mambu ga vamteta va Chapanga.

Mteta yungi mwewanangana na Melikisedeki

¹⁵ Kangi lijambu lenili lilangisa hotohoto neju, malovi aga, ahumalili mteta yungi mweavi ngati Melikisedeki. ¹⁶ Mwene akitiwi lepi mteta wa Chapanga kwa malagizu na malagizu ga chimundu, nambu kwa makakala ga wumi wangi mwishu. ¹⁷ Muni Mayandiku Gamsopi gijova, "Veve ndi Mteta wa Chapanga wa magono goha gangali mwishu ngati chevili uteta wa Melikisedeki." ¹⁸ Hinu, mhilu wula wa kadeni yavikiwi pamuhana ndava yangali makakala na yangafaya chindu. ¹⁹ Muni Malagizu ga Bambu geampeli Musa gangahotola kukamilisa lijambu loloha. Nambu hinu, pandu paki pavikiwi huvalila yabwina neju yeyihotosa kumhegelela Chapanga papipi.

²⁰ Neju ya genago, apa pavi na chilapu cha Chapanga. Lukumbi vala vangi pavakitiwi vamteta va Chapanga pangali chilapu chochoha.

21 Nambu Yesu ahengiwi kuvya Mteta kwa chilapu lukumbi Chapanga peamjovili,

“Bambu alapili,

kangi ing'anamuka lepi maholo gaki,

‘Veve ndi mteta wa Chapanga magono goha gangali mwishu.’ ”

22 Hinu, ndava ya kulapa kwenuko, Yesu ndi ulangisu wa chakaka wa kutilangisa tivii na huvalila ya lilaganu labwina neju.

23 Kangi kwavi na vamteta vangi vamahele va lilaganu la kadeni, vangahotola kuyendelela na lihengu lavi ndava vafwili. 24 Nambu Yesu itama magono goha gangali mwishu, na uteta waki wihotoleka lepi kupewa mundu yungi.

25 Ndava yeniyoyi, mwene ihotola kuvasangula voha vevakumhambila Chapanga kwa njila yaki, ndava itama magono goha gangali mwishu, muni avayupila kwa Chapanga.

26 Muni taganikiwi kuvya na Mteta Mkulu ngati mwenyuyu mweavi Msopi na angabuda na mwangambudila Chapanga. Mweabaguliwi kutali na vevakumbudila Chapanga, na mweatoliwi kunani neju kwa Chapanga. 27 Mwene avi lepi ngati vamteta vakulu vangi, iganikiwa lepi kuwusa luteta lwa kuhinjwa hinyama kila ligono, ndava ya kubuda kwaki mwene kavili ndava ya kubuda kwa vandu vangi. Mwene ajiwusili kuvya luteta mala yimonga ndu mu lukumbi lwoha. 28 Malagizu ga Musa gakuwahagula vandu vangolongondi kuvya vamteta vakulu va Chapanga, nambu malagizu ga Chapanga gahengili kwa chilapu chechibwela palongolo

ya malagizu, gamhagwili Mwana mweakitiwi mkamilifu magono goha gangali mwishu.

8

Yesu ndi Mteta witu Mkulu

¹ Hinu, lijambu likulu pa genaga leajovili ndi lenili, tete tivii na Mteta Mkulu wa Chapanga ngati uyu, mweitama na pandu pa utopesa pa chiwoko cha kulyelela wa chigoda ya cha Chapanga cha kulongosa ukulu kunani kwa Chapanga. ² Mwene ihenga lihengu ngati Mteta Mkulu pandu Pamsopi neju, palindanda la chakaka la Chapanga, lelijengiwi na Bambu lepi na mundu.

³ Kila Mteta Mkulu ahaguliwi kumuwasila Chapanga luteta lwa hinyama ya kuhinjwa na luteta lungi, ndi mewa Mteta mkulu witu yiganikiwa avyai na chindu cha kumuwasila Chapanga.

⁴ Ngati kuvya avi apa pamulima, ngaavili lepi Mteta, muni vamali kuvya vamteta veviwusa luteta ngati cheavalagazili mu Malagizu ga Musa.

⁵ Lihengu lavi la uteta ndi luhumu ndu na chiwili cha gala gegavi kunani kwa Chapanga. Muni Musa peavi papipi kujenga lindanda lila, Chapanga amjovili, “Lola ujengayi ngati luhumu lula lwenakulangisi kuchitumbi cha Sinai.” ⁶ Nambu hinu Yesu apewili lihengu la uteta lelivili likulu kuliku lavi, ndava muni lilaganu leavikili pagati ya Chapanga na vandu lavili labwina neju, ndava muni liyima panani ya lilagizu la mambu gegavi gabwina neju.

⁷ Muni ngati lilaganu lila la kutumbula langabuda, langaganikiwi lilaganu la pili.

8 Nambu Chapanga alolili kubuda kwa vandu ndi akajova,

“Magono gibwela, Bambu ijova,
yati nikita lilaganu la mupya, na vandu va Isilaeli
na vandu va Yuda.

9 Lilaganu lenili yati liwanangana lepi ngati lila
lenakitili na vagogo vavi,
mu ligono panavatolili kwa chiwoko changu
kuhuma pamulima wa Misili.

Muni vayidakili lepi lilaganu langu lenakiti
nawu,
ndava yeniyoyene navabelili, Bambu ijova.

10 Hinu lenili ndi lilaganu yati lenikita na vandu
va Isilaeli,
magono gegibwela,
Yati nivika Malagizu gangu muluhala lwavi,
na kuzivika mu mitima yavi.

Nene yati nivya Chapanga wavi,
navene yati vivya vandu vangu.

11 Kawaka mundu mweakumu wula muyaki,
amala kumjovela mlongo waki,
‘Mmanya Bambu.’

Muni voha vadebe na vavaha,
yati vakunimanya.

12 Yati nikuvalekekesa kumbudila Chapanga
wavi,
yati nizihololela lepi kavili mabudili gavi.”

13 Chapanga peakulikemela lilaganu lenili
lamupya, lila la kadeni lilalili, na chindu
chochoha chechivya chigogolo na chechilalili
chivii papipi na kuyaga.

9

Kumuyupa Chapanga pamulima na kunani

¹ Lilaganu la kutumbula lavi na mhilu waki wa kuyupila na mewa pandu Pamsopi pa kuyupila pepajengiwi na vandu pamulima apa.

² Pajengiwi lindanda la Chapanga. Chumba chaki cha kutumbula chakemeliwi Pandu Pamsopi. Mwenumo mwavili chibokoselu cha hahi, meza na mabumunda gegavikiwi palongolo ya Chapanga. ³ Mumbele ya lipazia la pili, pavili na panzia leligavanisi vyumba vivili na chumba lelakemeliwi Pandu Pamsopi Neju. ⁴ Mwenumo mwavili na lusanja lwa kumuwasila luteta lwa kuhukisa ubani pandu pa zahabu, na lisanduku la lilaganu lelitindisiwi zahabu kwoha, na mugati yaki mwavi na chiviga cha zahabu chechavili na chakulya chechikemiwa mana, na ndonga ya Aloni yeyihomwili mahamba, na vila vibawu vya maganga vyeviyandikwi malagizu. ⁵ Panani ya lisanduku lenilo kwavili na vimong'omong'o vivili vyevidi na magwaba ngati ulangisu wa ukulu wa Chapanga, ndi magwaba gavi gagubiki chigubiku cha lisanduku la lilaganu pepilekekeswa kumbudila Chapanga. Nambu hinu lukumbi lwaki lepi kudandaula kila chindu hotohoto ndava ya mambu genago.

⁶ Hinu kila chindu pechatendelekiwi pandu paki, vamteta vayingila pamahale mu chumba cha kutumbula na kuwusa luteta kila ligono.

⁷ Nambu Mteta Mkulu mwene ndu ndi mweiyingila Pandu pa Msopi neju ngasi yeawusili luteta ndava ya kubuda kwaki na

ndava ya mabudilu ga vandu gevahengili changamanya. ⁸ Mpungu Msopi ndi mweilangisa kuvya njila ya kuyingila pa Msopi neju yavili yakona kudinduliwa, lukumbi lwoha lindanda la kutumbula pelavi lakona liyimili. ⁹ Wenuwu ndi ulangisu kwa lukumbi lwa hinu, kuvya luteta lwa kuhinjwa hinyama na luteta lungi zeziwusiwa kwa Chapanga zihotola lepi kuukita mtima wa mundu mweiyupa Chapanga kuvya angabuda. ¹⁰ Mambu ago goha ga kadeni gakuvala vyakulya na vinywelelu mvelu wa kusamba na kunyambisa higa, na makakala gaki gimalika Chapanga peikita aga goha gavyai gamupya.

¹¹ Nambu Kilisitu amali kuhika, ndi Mteta Mkulu wa mambu gabwina, gegabwelili hinu. Mwene ayingili mu lindanda labwina neju na likamilifu, langajengewa na mawoko ga vandu, ndi lepi pandu pamulima weuwumbiki. ¹² Mwene ayingili pandu Pamsopi Neju mala yimonga ndu, mwene agegili, lepi ngasi ya mene amala ya ng'ombi ndava ya kuwusa luteta, nambu kwa ngasi yaki mwene, akatipela usangu wa magono goha gangali mwishu. ¹³ Vandu vevavi vahakau palongolo ya Chapanga, kulandana na mvelu wa kumuyupa Chapanga, vanyambasiki uhakau wavi wa higa munjila ya kunyunyuziwi ngasi ya lipongo na ng'ombi pamonga na malyenge ga mpapakasi. ¹⁴ Yikavya naha, wu, ngasi ya Kilisitu yivya lepi na uhotola neju wa kutinyambisa? Kwa makakala ga Mpungu wa magono goha gangali mwishu. Kilisitu ajiwusili mwene kuvya luteta lwanga

libala lwelunyambisa mitima yitu, ndava ya matendu gangafwayi, muni tihotola kumhengela Chapanga mweavi mumi.

¹⁵ Ndava yeniyoy Kilisitu ndi mtepulansi mwealetili lilaganu la mupya muni vala vevakemeliwi na Chapanga vihotola kupokela lilaganu la magono goha gangali mwishu levahaidiwi. Lenili lihotoleka ndava mu njila ya kufwa kwaki avagombwili vandu kuhuma muuhakau wavi wevahengili mu lukumbi lwa lilaganu la kadeni.

¹⁶ Kwa mambu ga balua yeyiyandikwi ndava kuhala vindu yiganikiwa yiwonekanayi kuvya chakaka mweayandiki balua ya wosia wenuwo afwili, ¹⁷ Muni balua yeyiyandikwi ndava ya kuhala vindu yihotola lepi kuhumila mbaka lifwa lihumila. ¹⁸ Ndava yeniyoy hati lilaganu lila la kutumbula lavikiwi lepi changali ngasi kuyitika. ¹⁹ Musa atumbwili hoti kuvakokosela vandu voha mihilu yoha ngati chegavili mu malagizu ga Musa, kangi akatola ngasi za mpapakasi na mapongo akahangisana pamonga na manji, na kwa manyayi ga mkongo wewikemelewa isopo na litojni lidung'u akakinyunyusila chila chitabu cha malagizu na vandu. ²⁰ Musa ajovili, "Ngasi yeniyoy ndi yikangamalisa lilaganu leajovili Chapanga muliyidakila." ²¹ Mewawa Musa anyunyusili ngasi panani ya lindanda la Chapanga na vindu vyoha vya kutambikila. ²² Chakaka, kulandana na Malagizu ga Musa papipi kila chindu chihotola kunyambiswa kwa ngasi, na mabudilu gene

giwusiwa pala ndu ngasi yakayitika.

Lifwa la Kilisitu liwusa kumbudila Chapanga

²³ Vindu vyenivi ndi luhumu ndu lwa mambu chakaka ga kunani kwa Chapanga, viganikiwa kunyambiswa kwa njila yeniyoy. Nambu vindu vya kunani kwa Chapanga viganana luteta lwa labwina neju. ²⁴ Ndava Kilisitu ayingili lepi Pandu Pamsopi pepajengiwi kwa mawoko ga vandu, mwene ayingili kunani kwa Chapanga kwene, hinu iyima palongolo ya Chapanga ndava yitu. ²⁵ Mteta Mkulu cheyingila Pandu Pamsopi Neju, mala yimonga kila mwaka kwa ngasi yangavya yaki mwene. Nambu Kilisitu nakuyingila kunani kwa Chapanga muni ahotola kujiwusa mwene kila mwaka. ²⁶ Muni kuvya gavyai genago, Kilisitu ngaang'aiswi pamahale kutumbula kuwumbwa kwa mulima. Nambu hinu, lusenje peluhegelela mwishu waki, mwene ahumalili mala yimonga ndu, alekekesa kumbudila Chapanga kwa luteta lwaki mwene. ²⁷ Kila mundu ifwa mala yimonga ndu, kangi ihamuliwa na Chapanga, ²⁸ mewawa Kilisitu namwene ajiwusili tambiko mala yimonga ndu, muni avalekekesa mabudili ga vandu vamahele. Peihumila mala ya pili ibwela lepi ndava ya kuwusa kumbudila Chapanga, nambu ndava ya kuvasangula vandu vala vevakumlindila.

10

¹ Ndava Malagizu ga Musa ndi chimuwili ndu cha mambu gabwina gegibwela, na lepi mambu gene chakaka, yilangisa padebe ndu

mambu gala chakaka chegavili, luteta lululula lwa Malagizu ga Musa zeziwusiwa mwaka hati mwaka. Yihotoleka lepi kutu kuvakita vala vevakumuyupa Chapanga vavyai vakamilifu. ² Ngati vandu vala vevakumuyupa Chapanga ngavanyambiswi njwe kuhuma mukumbudila Chapanga, ngavalekili kujilola kavili ngati vabudili, na luteta lula lweviwusa ngalumaliki. ³ Nambu luteta lwenulo luhengeka kila mwaka, ndava ya kuvakumbusa vandu kumbudila Chapanga kwavi. ⁴ Muni ngasi ya ng'ombi yigosi na mene vihotola lepi kuwusa kumbudila Chapanga.

⁵ Ndava yeniyu Kilisitu peavili mukubwela pamulima, amjovili Chapanga,
 “Veve waganili lepi luteta amala luteta lwa kuhinja hinyama,
 nambu wanitendekili higa.

⁶ Luteta lwa kutinyiswa hinyama palusanja lwa luteta,
 amala za kulekekesa kubuda zakuganisi lepi.

⁷ Kangi najovili,
 ‘Nivii apa ee Chapanga, kukita gewigana ngati cheyiyandikwi muchitabu cha Malagizu ga Musa kunivala nene.’ ”

⁸ Kilisitu ajovili hoti, “Waganili lepi amala waganisiwi lepi na luteta lwa kuhinjwa hinyama, luteta lwa kutinyiswa na luteta la kulekekesa mabudilu.” Ajovili genago hati ngati luteta lungi lwawusiwi kulandana na malagizu ga Musa.

⁹ Kangi akajova, “Nene nivii apa veve Chapanga, kukita gala gewigana.” Ndi Chapanga avikili pamuhana luteta lwa kadeni, pandu paki akamvika

Kilisitu avya luteta. ¹⁰ Ndava Yesu Kilisitu ahengili geigana Chapanga, tete tinyambiswi mabudilu gitu kwa tambiko la higa yaki mwene yeyiwusiwi luteta mala yimonga ndu kwa vandu voaha.

¹¹ Kila Mteta ihenga lihengu kila ligono na kuwusa teta zilazila pamahale, tambiko zenizo zihotola lepi katu kuwusa kubuda. ¹² Nambu Kilisitu mwene awusili luteta lumonga ndava ya kuwusa mabudilu, luteta lwa makakala la magono goha gangali mwishu, kangi itama pahala pa utopesa chiwoko cha kulyelela kunani.

¹³ Tangia lukumbi lwenulo akumlindila Chapanga avavika vamakoko vaki pahi ngati chigoda cha kuvikila magendelu gaki. ¹⁴ Ndava yeniyo kwa luteta lwa kutinyisa yimonga, avakitili vala vevanyambiswi kuvya vakamilifu vala voaha vevanyambiswi.

¹⁵ Na Mpungu Msopi mweakuvajovela vandu lijambu lenili, hoti ijova

¹⁶ “Lenili ndi lilaganu lenihenga nawu, magono gegibwela, ijova Bambu:

Yati nivika Malagizu gangu mumitima yavi, na kuziyandika mumitima yavi.”

¹⁷ Kangi akayonjokesa kujova, “Yati nikumbuka lepi kangi mabudilu gavi na uhakau wevauhengili.” ¹⁸ Hinu, gevambudili Chapanga gakamala kulekekeswa, kawaka kuwusa luteta ndava ya kulekekesa kumabudila Chapanga.

Timuhegelela Chapanga

¹⁹ Hinu, valongo, tivii na ukekesi wa kuyingila Pandu Pamsopi Neju kwa njila ya ngasi ya

Yesu. ²⁰ Mwene atidindulili njila ya mupya, njila yeyikutilongosa muwumi, kupitila lipazia lila ndi higa yaki mwene. ²¹ Hinu, tivii na Mteta Mkulu mweavi na uhotola mu Nyumba ya Chapanga. ²² Hinu, timuhegelela Chapanga kwa mitima ya uchakaka na sadika yeyitimili, kwa mitima yeyinyambiswi, ndi mitima yangavahamula kavili kuvya mumbudili Chapanga na higa yeyinyambiswi na manji gabwina. ²³ Tikamulila njwe huvalila yitu yetikuyisadika na yetijova, muni Chapanga mweavikili lilaganu laki ndi msadikika. ²⁴ Titangatilana tavete, tikangamalisana mtima, kuvya na uganu na kuhenga gabwina. ²⁵ Kangi tikotoka kuleka kukonganeka pamonga na kumuyupa Bambu, ngati chevikita vandu vangi. Nambu tiganikiwa kukangamalisana mtima, ngati neju chemwilola, ligono la Bambu kubwela lihegelela.

²⁶ Muni, takayendelela kuhenga mabudilu kwa kugana kuni timanya uchakaka, kawaka luteta lweluhotola kuwusiwa kavili ndava ya kuwusa getimbudili Chapanga. ²⁷ Nambu lelisigalila ndi kulindila kwa wogohi, uhamula wa Chapanga kwa motu ukali weukuvatinyisa voha vevakumbela Chapanga. ²⁸ Mundu yeyoha mweangayidakila Malagizu ga Musa, akomiwi changali lipyana hati ngati kivi na vandu vavili amala vadatu vevaliweni na kujova akitili lijambu lenilo. ²⁹ Wu, mundu yula mweakumvevesa Mwana wa Chapanga na kuyiyivevesa ngasi ya lilaganu la Chapanga yeyivanyambisi? Wu, Mundu mweakumliga Mpungu wa ubwina

wa Chapanga, holalela iganikiwa lepi kupewa mbunu ukali neju? ³⁰ Muni tikuchimanya chila cheajovili Chapanga, “Nene yati nikuvabuna, nikumkiliwusila cheatinihengili,” Kangi ajovili, “Bambu yati akuvahamula vandu vaki.” ³¹ Ndi lijambu la kuyogofya neju kugwilila mu mawoko ga Chapanga mweavi mumi!

³² Mkumbuka pemwagubukuliwi uchakaka wa Chapanga magono gala ga utumbula. Pamonga mwapatili mang'ahiso gamahela, nyenye mwakangamili kuyima. ³³ Lukumbi lungi mwaligiwi na kukola soni pavandu, magono gangi mwayidakili kuvya pamonga na vala vevang'aiswi namuna yiyoyo. ³⁴ Mwavahengili lipyana vala vevavi muchifungu, pemywagiwa vindu vinu mwayidakili kwa luheku ndava muni mwamanyili muvi na vindu vyabwina neju vyevisindimala magono goha gangali mwishu. ³⁵ Hinu, muvya na ukekesi yati yikuvapela njombi yivaha. ³⁶ Mganikiwa kusindimala muni muhengayi geigana Chapanga na pahala pa apo mupokela chila cheavalagazili.

³⁷ Muni ngati chegijova Mayandiku Gamsopi, “Pakona padebe ndu, na yula mweibwela yati ibwela, na ikavila lepi.

³⁸ Nambu mundu mbwina palongolo yangu yati isadika na kutama, nambu akalekayi kunisadika, nene nakuganikiwa nayu.”

³⁹ Hinu, tete lepi vandu vetikuyileka sadika na kuyaga, nambu tete ndi vandu vetisadika na kusanguliwa.

11

Kumsadika Chapanga

¹ Sadika ndi kuvya na uchakaka wa mambu getihuvalila na kumanya njwe chakaka vindu vyangawonekana vivili. ² Kwa kumsadika Chapanga vagogo vitu kadeni, vayidakiliwi na Chapanga.

³ Kwa sadika tete timanya kuvya mulima wawumbiwi kwa lilovi la Chapanga, hati vindu vyeviwonekana vyawumbiwi kuhuma vindu vyangalolekana.

⁴ Kwa kumsadika Chapanga Abeli amuwusili Chapanga luteta lwa kuhinjwa yeyivili yabwina neju kuliku yila ya Kaini. Ndava ya sadika ayidakiliwi na Chapanga kuvya mbwina palongolo yaki, Chapanga mwene aziyidakili luteta zaki. Kwa sadika yaki pamonga afwili, akona akutiwula timhuvalila Chapanga.

⁵ Kwa kumsadika Chapanga, Henoki atoliwi kuhamba kunani kwa Chapanga, ndi afwili lepi. Awonikini lepi kavili muni Chapanga amtolili. Mayandiku Gamsopi gijova kuvya, kwakona kutoliwa kuhamba kunani kwa Chapanga ayidakiliwi kuvya mundu mweamganisi Chapanga.

⁶ Kawaka mundu mweihotola kumganisa Chapanga changali kumsadika, ndava muni kila mundu mweakumhambila Chapanga ndi yikumgana asadika kuvya Chapanga avili, namwene akuvayunga vevakumgana kwa kukangamala.

⁷ Kwa kumsadika Chapanga Nuhu, ajoviwi na Chapanga mambu gala gegibwela kulongolo, gala gegawonekini lepi. Ndava ya kumyidakili

Chapanga, ajengili Safina, mwenumo mwene pamonga na vandu va mu lukolo lwaki vasinguliwi. Kwa kusadika kwaki alangisi vandu voha vandu voha va pamulima vahukumiwi ndava ya uhakau, na Chapanga amkitili kuvya mbwina palongolo yaki ndava ya kumsadika.

⁸ Kwa kumsadika Chapanga Ibulahimu akemeliwi ahambayi pamulima weajovili Chapanga yati akumpela. Aulekili mulima waki Changali kumanya ihamba koki. ⁹ Kwa kumsadika Chapanga, Ibulahimu avili myehe pamulima wealagaziwi na Chapanga. Atamili kwenuko mulindanda ngati cheatamili Izaki na Yakobo, vevapokili lilagizu lilalila kuhuma Kwa Chapanga. ¹⁰ Muni Ibulahimu avi mukulindila muji weujengiwi kwa mkingisa wa kusindimala, muji wewaholaliwi na kujengwa na Chapanga mwene.

¹¹ Kwa kumsadika Chapanga, Ibulahimu avi Dadi hati ngati avi mgogolo neju na Sala avi ngaveleka. Ibulahimu amsadiki Chapanga yati itimilisa malagizu gaki. ¹² Kuhumila kwa mundu mwenuyo mmonga, Ibulahimu, mweavi ngati afwili, vavelakiwi vandu vamahele vangavalangika ngati ndondo za kunani kwa Chapanga na msavati wa kumbwani.

¹³ Vandu ava voha vafwili kuni vakona vakumsadika Chapanga. Vapokili lepi gala gealagazili Chapanga, nambu vagawene cha kutali na kuhekelela, vasadiki kuvya vene ndi vayehe vavili lepi na pakutama ngati pavi apa pamulima. ¹⁴ Vandu vevijova mambu ngati ago vilangisa kuvya vaulonda mulima uvywa wavi

vene. ¹⁵ Ngaviholalela mulima wevaumili kadeni ngavahotwili kuwuya kwenuko. ¹⁶ Nambu pahala paki vinogela mulima wabwina neju, ndi mulima wa kunani kwa Chapanga. Ndava yeniyo Chapanga ikola lepi soni kukemelewa Chapanga wavi, muni avatendelekili muji.

¹⁷ Kwa kumsadika Chapanga, Ibulahimu ayidakili kumuwusa Izaki mweavi mwana waki ngati luteta pala pealingiwi na Chapanga. Ibulahimu mweapokili lilagizu la Chapanga, nambu hati ago, ayidakili kumuwusa luteta mwana waki ngayuyo. ¹⁸ Pamonga Chapanga amjovili Ibulahimu, “Vachiveleku vaku yati vihumila kwa Izaki.” ¹⁹ Ibulahimu asadiki Chapanga ihotola kuyukisa vandu vevafwili, na tihotola kujova chakaka Ibulahimu ampokili kavili Izaki kuhuma vandu vevafwili.

²⁰ Kwa kumsadika Chapanga Izaki avamotisi Yakobo na Esau, kwa gala gegibwela mwanakan-dahi.

²¹ Kwa kumsadika Chapanga Yakobo peavi papipi kufwa, avamotisi vana voha va Yosefu, akamgundamila Chapanga kuni ayegemili ndonga yaki.

²² Kwa kumsadika Chapanga Yosefu peavi papipi kufwa, ajovili ndava ya kuhuma kwa vandu va Isilaeli mulima wa ku Misili, na mewa avalagazili vatola majege gaki peviwuka.

²³ Kwa kumsadika Chapanga dadi na nyina wa Musa vamhiyili Musa mulukumbi lwa miheyi yidatu peamali kuvelekewa. Vamuwene kuvya mwana mbwina, wala vayogwipi lepi malagizu ga nkosi.

24 Kwa kumsadika Chapanga Musa peavi mundu mvaha, abelili kukemelewa mwana wa msikana wa Falao ndi nkosi wa Misili. 25 Awene mbanga kung'ahika pamonga na vandu va Chapanga kuliku kuhekelela luheku lwa kumbudila Chapanga, mulukumbi luhupi. 26 Amanyili kuvya kung'ahika ndava ya Kilisitu ndi lijambu labwina kuliku umahela wa vindu vyoha vya mulima wa Misili, muni alolelayi kupokela luhuna lwaki lwa wumi wa magono goha gangali mwishu.

27 Kwa kumsadika Chapanga Musa ahumili ku Misili changali kuyogopa ligoga la nkosi. Na asindimili ndava avi ngati mundu mweamuwene Chapanga angalolekana kwa mihu. 28 Kwa kumsadika Chapanga, Musa akitili mselebuko wa Pasaka na kulagiza ngasi yinyunyuziwa panani ya milyangu, muni mtumu wa kunani kwa Chapanga wa mweatumwili kuleta lifwa akotoka kuvakoma vana vagosi vatumbulanu va Isilaeli.

29 Kwa kumsadika Chapanga vandu va Isilaeli vakupwiki nyanja ya Shamu ngati pa ndumba, nambu Vamisili pavaganili kukupuka vafwili mumANJI.

30 Kwa kumsadika Chapanga luwumba lwa muji wa Yeliko lwagwili, vandu va Isilaeli pevamali kuzitindila luwumba zenizo mu magono saba. 31 Kwa kumsadika Chapanga Lahabu mweavi yula mdala mkemi akomiwi lepi na vala vanguardika, ndava avapokili chabwina vamang'omesi va Isilaeli.

³² Hinu, nijova kyani neju? Nivii lepi na fwasi ya kujova mambu ga Gidioni na Balaki na Samsoni na Yefuta na Daudi na Samueli na vamlota va Chapanga. ³³ Kwa kumsadika Chapanga vandu venavo vavahotwili vankosi. Vavahamwili ngati cheyikumganisa Chapanga, na vapokili gala gevalagaziwi na Chapanga. Vakungili milomo ya mahimba, ³⁴ vajimisi miali ya motu, vatilili kukomiwa kwa vipula, pevavi vangolongondi, vasopiwi makakala, vavi vakekesi ku ngondo, vavavingili manjolinjoli vayehe. ³⁵ Kwa kumsadika Chapanga vadala vangi vakiliwusiwi valongo vevafwili kwa kuyukiswa.

Vangi vavi vang'aiki mpaka kufwa vabeli kudinduliwa muni vayukiswayi na kuyingila muwumi weuvi wabwina neju. ³⁶ Vangi vaveviswi na kutoviwa michapilu, vangi vakungiwi minyololo na kutagilwa muchifungu. ³⁷ Vafwili kwa kutoviwa na maganga, vangi vadumuliwi kwa msumeno hipandi hivili, vangi vakomiwi kwa vipula. Valyungilyungi kuni vawalili vikumba vya mambelele na mene. Vavi vandu vangangu, vang'aiswi na kukitiwa uhakau. ³⁸ Mulima waganikiwa lepi kuvya na vandu ngati avo. Valyungilyungili kulugangatu na kuchitumbi, vatama mu mbugu na mumagodi ga pandima.

³⁹ Vandu ava voha vawonikini kuvya vakekesi ndava ya kusadika kwavi. Pamonga na ago, vapokili lepi gala geajovili Chapanga, ⁴⁰ ndava Chapanga aganili kutihengela lijambu labwina

neju ndava yitu, muni aganili kuvya vene pamonga na tete ndu kuvya vakamilifu.

12

Chapanga ndi akutihakalila tivya vana vaki vabwina

¹ Ndava tivii na msambi uwu uvaha wa vandu vevakumsadika Chapanga lelikutilola, hinu tiwusa chidivililu chechikutidivalila na kubuda kula kwekutikamula kanyata. Tijumba changali kufwa mtima mumkinu wa kujumba weuvi palongolo yitu. ² Timuhutusila mihu Yesu mweayitumbwili sadika na yati akuyitimilisa. Ndava ya luheku lweluvikiwi palongolo yaki, akangamili lifwa pamsalaba hati ngati lavili lijambu lelileta soni, hinu mwene atamili pandu pa utopesa neju mchiwoko cha kulyelela wa chigoda cha Unkosi wa Chapanga.

³ Ndava yeniyoyi mumholalela Yesu, cheahengiwi ngati likoko na vandu vevakumbudila Chapanga wa kuhakaliwa neju. Hinu, mkoto kutotokela na kudenyeke mtima. ⁴ Muni mukutovana ngondo yemwikita kuyihotola mukumbudila Chapanga, mwakona mtovini lepi mbaka kufwa. ⁵ Wu, mkosiwi gala malovi ga kukangamalisa mtima geiluwula Chapanga kuvya nyenye ndi vana vaki?

“Mwana vangu, koto kuvevesa mbunu wa Bambu, kavili peakuhakalila kotoka kudenyeke mtima.

⁶ Muni Bambu akumkita kila mweakumgana atama cheyiganikiwa,

na akumbuna kila mundu mweakumyidakila kuvya mwana waki.”

⁷ Msindimalayi mbunu muni ndi muwuliwa, Chapanga akuvahengela ngati vana vaki. Wu, ndi mwana yoki mwangabuniwa na dadi waki?

⁸ Ngati mbuniwi lepi ngati vana vangi voha, hinu, nyenye lepi vana vaki, nambu vana va makunja.

⁹ Neju pa ago, tete tikuvatopesa vadadi na vanyina vitu vevativeliki hati pevakutibuna. Wu, chabwina lepi tikamyidakila njwe Dadi witu wa kunani muni tipewa wumi?

¹⁰ Vadadi vitu vevativeliki vatibunili magona gadebe, ngati chavawene vene yifwaya, nambu Chapanga akutibuna kwa kutitangatila tete muni tihotola kuvya vamsopi ngati mwene cheavili msopi. ¹¹ Nambu hinu kubuniwa lepi chindu chakuhekesa nambu chindu cha kuvinisa mtima. Nambu mwanakandayi kubuniwa kwileta mabenu ga uteke na kutama kwa kumganisa Chapanga kwa vala vevawuliwi nayu.

Mawuliwu na Kuhakalila

¹² Hinu, msopa makakala mawoko ginu gegalendili kangi mgolosa mafugamilu ginu gegalendili. ¹³ Muyendelela kugenda mu njila yeyivi seledede, muni chila chechigogodili chikoto kulemaswa, nambu chilamayi.

¹⁴ Mkgangamalayi kutama kwa uteke na vandu voha na kutama kwa usopi, ndava muni kawaka mundu mweakumlola Bambu, ngati mundu mwenuyo lepi wa msopi. ¹⁵ Mjiyangalila neju mundu yeyoha akotoka kuyagisa ubwina wa Chapanga, akotoka kuvya mundu mweavi ngati liina livavanu lelitupuka na kuvaletela

mang'ahiso na kuhalabisa wumi vandu vamahele. ¹⁶ Mujiyangalila pagati yinu akotoka kuvya mundu mkemi amala angamyopa Chapanga ngati Esau, mweagulisi uhali waki wa kuvya mwana mtumbulanu kwa mlyelu umonga. ¹⁷ Ndava mwimanya kuvya hati mwanakandahi peaganili kupata kangi mota kuhuma kwa dadi waki abeleliwi, muni avi lepi na fwasi ya kung'anamusa geagakitili, pamonga alondili kwa maholi.

¹⁸ Nyenye mwahikili lepi kuchitumbi cha Sinai, ngati vandu va Isilaeli chevahikili. Chitumbi chechihotola kupamiswa kuni uyaka motu mulihundi lyohi litopa amala chimbungululu, ¹⁹ na lwami lwa lipenenga na vayuwini Chapanga ijova. Vala vevayuwini lwami lwenulo vayupili neju Chapanga akotoka kuyendela kulongela nawu lilovi lingi neju, ²⁰ ndava vahotwili lepi kukangamala lilagizu lelawusiwi, "Hati chinyama ngati chikapamisa chitumbi chenichi chitovewa maganga mbaka kufwa." ²¹ Na vindu vila vyawonikini ga kuyogofya neju, hati Musa ajovili, "Niyogopa na kuvagaya."

²² Nambu nyenye mhikili kuchitumbi cha Siyoni, pa muji wa Chapanga mweavi mumi. Mhikili Yelusalemu muji wa kunani kwa Chapanga pamonga na vamitumu vamahele vangavalangika va kunani kwa Chapanga veviselebuka. ²³ Mhikili kumkonganiku wa msambi uvaha wa vandu vevakumsadika Kilisitu ndi vachiveleku vatumbulanu va Chapanga na mahina gavi gayandikwi kunani. Mbwelili kwa Chapanga mweavi muhamula wa voha, na pa-

longolo ya mipungu ya vandu vevamganisa Chapanga, vevakitiwi kuvya vakamilifu. ²⁴ Nyenye mbwelili kwa Yesu mweavi mtepulani mu lila-ganu la mupya, na ngasi yaki yeyinyunyusiwi yijova mambu gabwina kuliku yila ya Abeli.

²⁵ Hinu, mujiyangalila mkoto kubela kumuyuwanila mwenuyo mweijova na nyenye. Ngati Vaisilaeli vevabelili kumuyuwanila Musa pamulima mweavajovili ujumbi kuhuma kwa Chapanga vasanguliwi lepi, wu tete tihola wuli kusanguliwa ngati tikabelayi kumuyuwanila?

²⁶ Lukumbi Chapanga pealongili kuchitumbi cha Sinai andendemisi mulima, nambu hinu alagini, ajovili, “Yati nindendemesa lepi mulima ndu, nambu mewawa kunani kwa Chapanga.”

²⁷ Lilovi lenili, “Mala yimonga kangi” likuti-langisa kuvya vindu vyoha vyeviwumbiki yati vindendemeswa na kuwusiwa muni visigalila vila vyangandendemeswa.

²⁸ Hinu muni tipokili unkosi wanganyugusika timsengusa Chapanga, timfugamila kwa njila yeyikumganisa na kwa kuyogopa na kwa utopesa uvaha, ²⁹ muni Chapanga witu ndi ngati motu weutinyisa njwe.

13

Wumi wa kumganisa Chapanga

¹ Muyendelela kuganana chiulongo. ² Mkoto kukosiwa kuvapokela vayehe munyumba zinu, muni kwa kukita genago vandu vangi vavapokili

vamitumu va kunani kwa Chapanga changa-
manya. ³ Mvakumbukayi vandu vevavi muchi-
fungu ngati mukukungiwi nawu. Mewawa
muvakumbukayi veving'aiswa ngati mung'aiswa
pamonga nawu.

⁴ Mambu ga kugega mdala giganikiwa ku-
topeswa na vandu voha, mgosi na mdala vayepa
uhakasa, ndava muni Chapanga yati akuva-
hamula vagoni na vakemi.

⁵ Mkoto kuvya vandu va kugana mashonga,
mkola na vindu vyemuvili navyu. Chapanga
mwene ajovili, “Katu yati nikukuleka lepi, amala
kukutaga.” ⁶ Ndava yeniyi tihotola kujova kwa
ukekesi,

“Bambu ndi mtangatila wangu,
yati niyogopa lepi.

Wu, mundu yati akunikita kyani?”

⁷ Mvakumbuka vachilongosi vinu
vevavakokosili lilovi la Chapanga. Mhololela
ndava mwenendu wa kutama kwavi myiga
sadika yavi. ⁸ Yesu Kilisitu ndi yulayula
golo, lelu na magono goha gangali mwishu.

⁹ Mkoto kukongiwa na mawuliwu gayehe
gegakuvayagisa, mitima yinu yisopewayi
makakala kwa ubwina wa Chapanga, lepi
kwa mawuliwu ga vyakulya, ndava mawuliwu
genago gavatangatili lepi vala vevagalandili.

¹⁰ Tete tivii na lusanja lwa luteta lwa kuhinja
hinyama na vala vevavili vakona vihengela mu
lindanda la Vayawudi vabesiwi kulya vindu
vyevivikiwi panani yaki. ¹¹ Mteta Mkulu wa
Vayawudi ipeleka ngasi ya hinyama Pandu Pam-
sopi Neju, ivika luteta ndava ya kumbudila

Chapanga, nambu nyama za hinyama yeniyoyitinyiswa kuvala ya bwalu. ¹² Ndava yeniyomewawa Yesu mwene, muni ahotola kuvanyambisa vandu kwa ngasi yaki mwene, ang'aiswi na kufwa kuvala ya muji. ¹³ Hinu leka timuhambila kwenuko kuvala ya kambi, tigasindimala maligu ngati mwene cheasindimili maligu. ¹⁴ Muni pamulima apa tivii lepi na muji wa kusindimala, hinu tikuulindila muji wula weubwela. ¹⁵ Hinu kwa utangatila wa Yesu, tiyonjokesa kumpela Chapanga luteta lwa kumulumba, ndi ulumba weuwusiwa kwa milomo yeyisadika liina laki. ¹⁶ Mkoto kukosiwa kuhengelana gabwina na kutangatilana, muni luteta zenizi ndi zezimganisa Chapanga.

¹⁷ Muvayidakila vachilongosi vinu na kukumula Malagizu gavi. Vene vakuvayunga wumi winu kilu na muhi, ndava yati vakumjovela Chapanga chevavahengili. Ngati mvayidakili yati vihenga lihengu lavi mu luheku, ngati muvayidakili lepi yati vihenga lihengu kwa ungolongondi, ndava chindu chenicho chikuvatangatila lepi.

¹⁸ Mutiyupila. Tete tisadika njwe ngati mitima yitu yikutijovela lepi ngati tibudili, muni tigana kuhenga gabwina mu mambu magono goha. ¹⁹ Nikuvayupa neju mkangamala kuniyupila kwa Chapanga, muni aniwuyisa kanyata kwinu.

Kumuyupa Chapanga

²⁰ Chapanga wa uteke mweamyukisi Bambu witu Yesu, Mdimaji Mkulu wa mambelele kwa ngasi yeyilangisa lilaganu la chakaka magono goha gangali mwishu, ²¹ avakita nyenye

kuvya mukangala mukila chindu chabwina chemwikita, muhotola kukita maganu gaki munjila ya Kilisitu ahenga gala gegakumganisa mwene mugati yinu. Ukulu uvywa kwa Yesu Kilisitu magono na magono goha gangali mwishu! Ena.

Malovi ga kumalakisila

²² Hinu valongo, nikuvayupa neju mpokela ujumbi wenuwu wa kukangamalisa mtima. Yenivandikili mubalua yihupi. ²³ Nigana kuvamanyisa kuvya mlongo witu Timoti amali kulekekeswa kuhuma muchifungu. Ngati akabwelayi hinu, yati nibwela nayu penibwela kwinu.

²⁴ Muvajambusa vachilongosi vinu voha pamonga na vandu voha va Chapanga! Vamsadika va Italia vakuvajambusa.

²⁵ Tikuvaganila mwavoha nyeye ubwina wa Chapanga.

Ngoni Bible Version Translation Project

The New Testament in the Ngoni language of Tanzania

copyright © 2020 The Word for the World International

Language: Chingoni (Ngoni)

Contributor: Pioneer Bible Translators

Ngoni New Testament

The Word for the World International

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-04-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 14 Apr 2023

5cd08b72-e4bf-504c-ac82-b15a8451524d